

עיונים בפרשת השבוע ובעניני דיומא

אלה המן

מתוך שיעורו השבוע של
הרה"ג רבי נחום מאיר גערמאן שליט"א
ר"מ ביישיבתינו הק' ~ מתיבתא עץ חיים דבאבוב

שנת תשפ"ד - תשפ"ה לפ"ק

פרשת נצבים - וילך - ראש השנה שנה כ' גליון מ"ה - כ"א א' (תרנ"ב)

לפרשת נצבים

לכבוד יומא דהילולא של הגה"ק ר' יהונתן
אייבשיץ זצ"ל אבד"ק מיץ ואה"ו, כ"א אלול

לקשר סוף פרשת כי תבוא לתחילת פרשת נצבים
ושמרתם את דברי הברית וגו', אתם נצבים היום כלכם לפני ד'
אלקיכם (כט, ח-ט).

בספרו מדרש יהונתן בפרשת נצבים (מאמר ק"ג) כתב לפרש
סמיכות הפרשיות, האיך דשייכו זה לזה, וכתב לתרץ דאיתא
במפרשים^[א] דקודם שנימול אברהם לא ה' יכול לראות פני ד' עד
אחר שנימול. והשתא אתי שפיר ושמרתם את הברית זה מילה,
וממילא אתם נצבים לפני ד', ודו"ק.

לכבוד יומא דהילולא של הגה"ק ר' מרדכי דוב
טווערסקי זצ"ל אבד"ק הארנסטייפל, כ"ב אלול

ע"י ענוה יש לו קיום

אתם נצבים היום וגו' (כט, ט).

בילקוט פלע יועץ^[א] כתב בשם הגה"ק מהארנסטייפל זצוק"ל
לפרש הפסוק, 'היום' רומז על ראש השנה כידוע^[ב]. והנה 'אתם'
ראשי תיבות א'פ'ר ת'ולעת מ'ה^[ג]. פירוש, על ידי ביטול יש לאדם
עמידה זכות בראש השנה, וזהו 'נצבים'.

ובנה יש לקשר מה שכתב בספר בית פינחס (לבעל פתחא זוטא ז"ל
לאז"ד קאסוב) על מסכת ברכות (ו: ד"ה כל הקובע) בשם הרה"ק ר' משה
מראזוואדוב זצוק"ל^[ד] וז"ל, וכמו ששמעתי בשם הרה"ק מהר"ם
מראזוואדאב זצוק"ל שפעם אחת באמצע סעודת נישואין
התפלל מעריב אצל השלחן בלי שום הכנה ואמר הפירוש של
ואפר כירה מוכן הוא (צ"ל ג), שמי שהוא חושב על עצמו שהוא
רק אפר בעלמא, הוא מתלהב בקדושה^[ה] כמו כירה בוערת, והוא
תמיד מוכן, וא"צ לשום הכנה^[ו], ודפח"ח וש"י.

א. ראה מה שפי"ר ש"י עה"פ (צלאטימ יו, ג) ויפול אברם על פניו, ממזרא השכינה, שעד שלא מל לא היה בו כח לעמוד ורוה"ק נצבת עליו וכו'.
ב. נדפס בסוף ספר עמק החכמה החדש, נעתק מספר מלכות שלמה על ראש השנה (עמוד כ"ט).
ג. כדאיתא בוהר הק' פרשת פינחס (דף ל"א), בכל אתר ויהי היום דא ראש השנה, ויהי היום ויבאו בני האלקים (איז ג, ו), יום ראש השנה הוה. ובוהר
הק' פרשת בא (דף ל"ג), רבי אלעזר פתח ויהי היום ויבאו בני האלקים להתיצב על ה' ויבא גם השמן בתוכם (איז ט), ויהי היום דא ראש השנה דקודשא
ברוך הוא קאים למידן עלמא, כגונא דא ויהי היום ויבא שמה (מלניס-ג ד, יא), ההוא יומא יום טוב דראש השנה הוה.
ובספרי חסידות הרבו לבאר הכתוב אתם נצבים היום על פי הוהר ה"ל דקאי על ראש השנה. עי' בתולדות יעקב יוסף בפרשת אמור (ד"ה וזא), ופרשת
פנחס (ד"ה ועמה), ופרשת נצבים (ד"ה וזא), ובספר מאור עינים בליקוטים (ד"ה וזא), ובספר אור המאיר בפרשת נצבים (ד"ה אמנס יאמר נא ישראל), ועוד.
ד. שהם מרמזים על שלש בחינות ענוה, אפר הוא בחינתו של אברהם אבינו שנאמר (צלאטימ יב, ט) ואנכי עפר ואפר תולעת הוא הבחינות דוד דכתיב
אצלו (מסילס כג, ו) ואנכי תולעת ולא איש. מה מרמז לבחי' משה ואהרן שאמרו (שמות טו, ז) ונחנו מה, וכדאיתא בחולין (פט) לא מרובכם מכל העמים חשק
ה' בכם נפי אטם המעט מכל העמים וגו' (דברים ו, ז), אמור להם הקדוש ברוך הוא לישראל, חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם
ממעטין עצמכם לפני, נתתי גדולה לאברהם, אמר לפני ואנכי עפר ואפר, למשה ואהרן, אמרו ונחנו מה, לדוד, אמר ואנכי תולעת ולא איש.
ועיין בשל"ה הק' פרשת עקב (פיק מוה אור אום ט) כתיב לא מרובכם וגו', גמרא דפרק כיסוי הדם, אמר'י כפל הפסוק, לא מרובכם, ועוד אמר כי אתם
המעט, על דרך מאוד מאוד הוי שפל רוח (צ"ל ד, ז). וחשיב שלשה ענוים, נגד שלש מעלות, תורה נביאים כתובים. משה הוא תורת משה, אברהם
רמז לנביאים, כמו שנאמר כי נביא הוא (צלאטימ כ, ו), דוד לכתובים. וענותנותן נרמז כמו שנאמר כי אתם המעט, אתם ראשי תיבות א'פ'ר ת'ולעת מ'ה.
ועל זה כתיב אמ"ת מארץ הצמח (מסילס פה, יט), כי ענוים יצמחו ויעלו מעלה.
ה. ובספר ישמח ישראל לשבועות אות י"ז (ד"ה וזא) מביא פי"ז זה בשם הגה"ק מביאלע זצ"ל, וכן בפרשת שמיני שם.
ו. ראה בספה"ק דגל מהנה אפרים פרשת צו (ד"ה ודגל ה) שכתב וז"ל, ששאל אחד להרב המגיד ז"ל האיך נוטלין התלהבות להשי"ת, והשיב לו מי
שצריך לאש מחפש באפר.
ז. ראה מה שכתב רש"י (צלאטימ כג, א - ד"ה יאמר הנני) כך היא ענייתם של חסידים לשון ענוה הוא (ממומא כ"ג) ולשון זימון, ע"כ. שניהם הולכים ביחד

הימים מיעוט תקופות שנים, מיעוט ימים שנים, מכאן שיוולדת לשבעה יולדת למקוטעין, מעתה צא וחשוב שנוולד שמואל בחדש ניסן, וידוע משארז"ל (ר"ה ב). שהקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחדש, נמצא אם נולד שמואל בניסן מסתמא מת ג"כ בניסן^[1], לפ"ז א"א לומר דמ"ש הכתוב ויהי כעשרת הימים אלו י' ימי תשובה ממש שמר"ה עד י"ה"כ, נמצא היינו צריכין לומר דבר"ה מת שמואל, ובאמת נולד בניסן, ויפלא האיך לא השלים הקב"ה שנות צדיק כזה מיום ליום, אלא צ"ל כעשרת ימים שבין ר"ה ליוה"כ, ר"ל כאלו היה בימים שבין ר"ה ליה"כ, פתח ה' פתח לנבל בימים ההם, אעפ"י שהי' יחיד שמא יעשה תשובה, ובאמת אותה מעשה היה בחודש ניסן, ובאותו יום מת שמואל, ומילא לו הקב"ה שנותיו באמת מיום ליום וק"ל.

לפרשת וילך

לתריץ השייכות שמיעת הנשים לטף למה באו

הקהל את העם האנשים והנשים והטף (ב, יב).

בגמ' מסכת חגיגה (דף יד:) אמרו, אם אנשים באו ללמוד, נשים באות לשמוע, טף למה באין כדי ליתן שכר למביאיאין.

וקשה במה שאמר אם אנשים באים ללמוד ונשים באות לשמוע, משו"ה קשה טף למה באו, דמשמע אילו לא באו נשים לשמוע, לא הי' קשה על טף למה באו, ותמוה דכך הול"ל, בשלמא אנשים באים ללמוד, ונשים באות לשמוע, אלא טף למה באו.

ובספר יקהל שלמה כתב ליישב עפ"י מה דאיתא בגמ' אברהם (א"ח ס"י מקפ"ט) וז"ל, במהרי"ל קורא תגר על המביאים קטנים לבית הכנסת שמבלבלים דעת השומעים של תקיעות שופר, אך הנשים יקחו אותם אצלם, דהם פטורים. שמענו מזה שדבר שצריך לשמוע אין להביא קטנים שהם מבלבלים דעת השומעים, וזהו שאמר אם אנשים וכו' ונשים באות לשמוע, והמה מצווין על השמיעה, מעתה קשה טף למה באו, הא הם מבלבלים הנשים לשמוע, וק"ל^[2].

עוד יש לתמוה על דברי הגמ' חגיגה הנ"ל דלכאורה קשה להבין שיהא מצוה שאין בה שום תועלת כי אם לקבל שכר.

ובספר נחלת יעקב עה"ת (להגאון צעל סוּח דעת ז"ל) כתב ליישב, דודאי יש טעם למצוה זו, אף שהטעם אינו ידוע, דהרבה מצוות יש שאין טעמם ידוע, רק שהקושיא היא שאין צריך לצוות על

לכבוד יומא דהילולא של הגה"ק ר' שלמה זצ"ל אבד"ק פינטשוב, כ"ב אלול

אתם נצבים היום מרמו על ראש השנה כנ"ל -
לפרש הירושלמי דמוכרחין לומר שהפסוק כעשרת ימים הוה באמצע השנה, ולא מראש השנה עד יום כיפור

ויהי כעשרת הימים ויגוף ה' את נבל (שמואל ב, כה, נח).

בספרו יקהל שלמה בפרשת נצבים (ד"ה צגמלא) כתב ע"פ מה דאיתא בגמרא מסכת ראש השנה (יט.) ויהי כעשרת הימים ויגוף ה' את נבל (שמואל ב, כה, נח) אר"נ אמר רבה בר אבובא אלו עשרת ימי תשובה שמראש השנה ועד יום הכיפורים, ובירושלמי מסכת ביכורים (פ"ג ה"ב) איתא וז"ל ר' חגי בשם ר' שמואל בר נחמן לעשרת ימים אין כתיב כאן אלא כעשרת הימים תלה לו הקב"ה עשרה ימים כעשרה ימים שבין ר"ה ליה"כ שמא יעשה תשובה, פ"י היפה מראה (על ירושלמי), ופתח ה' פתח לנבל ליעתר בימים ההם אעפ"י שהיה יחיד (ותשובת רבים נתקבל צל ולא היחיד [לאש השנה ית. שגמ' (שע"י נה, ו) דרשו ה' בהמצאו], כאלו היה בימים שבין ר"ה ליה"כ (שאו נתקבל ג"כ תשובת יחיד כתשובת רבים של כל השנה), וצריכין אנו להבין, הלא משמעות הגמרא שהמעשה שהיה הקב"ה מאריך לו זמן עשרת ימי תשובה ממש, וממשמעות הירושלמי שהיה באמצע השנה, אלא שתלה לו הקב"ה י' ימים, כ"י ימים שבין ר"ה ליה"כ, כאלו היה בימים שבין ר"ה ליה"כ.

ונראה דהירושלמי לשיטתו אזיל, ולשיטתו א"א לומר דאותו מעשה היה בר"ה והמתין לו הקב"ה עד י"ה"כ, דהא איתא שם (ירושלמי ה"ג) קודם לזה (לדון של ר' חגי, ה"ג) ויהי כעשרת הימים ויגוף ה' את נבל וימות, תלה לו הקב"ה שבעה ימי אבול של שמואל (כדמצי [שמואל ב, כה, ג] וימת שמואל) שלא יתערב אבול עם הצדיק, ועשה עוד ג' ימים ומת במגפה, נשמע מזה שאותו מעשה היה ביום שמת שמואל, לפ"ז ע"כ א"א שעשרת ימים אלו היה מר"ה ועד י"ה"כ ממש, דא"כ היינו צריכים לומר דבר"ה מת שמואל, וא"א לומר כן דהא ארז"ל (ר"ה ב). בר"ה נפקדה חנה ומקרא מלא דיבר הכתוב (שמואל ב, א, יט-כ) וישכימו בבקר וישתחוו לפני ה' וישבו ויבאו אל ביתם הרמתה וידע אלקנה את חנה אשתו ויזכרה ה' ויהי לתקופות הימים ותהר חנה ותלד בן ותקרא את שמו שמואל וגו'; הרי שנתעברה מיד אחר ר"ה, ורז"ל דרשו בר"ה (סג) ויהי לתקופות

ענוה והכנה, ואולי יש להוסיף דבפרשת וירא (יט, ט) בתפילות אברהם אבינו ע"ה על סדום כתיב, ויען אברהם ויאמר "הנה נא" הואלתי לדבר אל ה' ואנכי עפר ואפר, הוא ג"כ בלשון הנני, והטעם שאני עושה בלי הזמנה, מסיים הקרא ואנכי עפר ואפר ואין צריך הזמנה.

ח. ובהג"ה שם כתב, ואין זה סתירה למה שמובא בב"י סוף הלכות תענית ששמואל מת באייר, שמקוטעין יכול להיות ג"כ קצת בחודש אייר. אבל אין לומר כן ששם כתב כ"ח אייר ולא שייך תירוץ זה, ודו"ק. ועי' בספר פנים יפות פרשת שמות (ד"ה ומצפנה) מביא שם בשם דודו הרה"ק ר' יעקב הלוי, ששמואל מת בג' תשרי, ובלקושי חיים עה"ת (להג"ר מייס יתק דוד ווייץ ז"ל מטאנפאל) בפרשת שמות (ד"ה וצמ"ט) תמוה עליו מש"ע או"ח ס"י תק"פ (פעי צ) דבכ"ח אייר נפטר שמואל, והמגן אברהם מביא שם ממגלת תענית שמת בכ"ט אייר, וכ"כ היעב"ץ בסידור שלו.

פ. ראה בספ"ק תפארת שלמה (נכד מהגאון צעל יקהל שלמה ז"ל) פרשת תולדות (ד"ה נדקן הלה).

בספרו לחמי תודה (דף קפ"א)^[1] כתב (ד"ר וסנה, דף ז"ל), והנה איתא בפסיקתא (פסיקתא דר"ב פכ"ד ס"ו) ובדברי חז"ל, שאלו לחכמה אדם שחטא מה תקנתו אמרה חטאים תרדף רעה, שאלו לנבואה אמרה הנפש החוטאת היא תמות, שאלו לתורה אמרה יביא אשם ויתכפר בו, שאלו להקב"ה אמר יעשה תשובה. והנה שמעתי לפרש בזה דרך רמז כוונת הקרא פ' שופטים שאמר ע"פ (י, ו) שנים עדים או שלשה עדים יומת המת לא יומת על פי עד אחד, דר"ל, ע"פ שנים עדים דהיינו חכמה ונבואה, יומת המת, או ע"פ שלשה עדים דהיינו התורה, כשאין בית המקדש קיים, דלא שייך קרבן, ג"כ יומת המת, וז"ש לא יומת ע"פ עד אחד, דהיינו הקב"ה, שנקרא אחד, שאמר שיעשה תשובה ולא יומת. ובוה נכון ג"כ כוונת דוד המלך ע"ה בתהלים (פג, ט), שאמר עדותך נאמנו מאוד לביתך נאווה קודש, ה' לאורך ימים. דר"ל עדותך נאמנו מאוד, דהיינו התורה שאמרה תקנה לאדם שחטא שיביא אשם ויתכפר, רק דהיינו לביתך נאווה קודש, ר"ל כל זמן שבהמ"ק קיים דוקא, אבל התקנה שאמר השי"ת שיעשה תשובה הוא לאורך ימים, ר"ל אף בזמן שאין בהמ"ק קיים, ובוה נראה נכון ג"כ לפרש כוונת הקרא בקהלת (י, ט) שאמר אל תאמר שהימים הראשונים היו טובים מאלה, ר"ל בזמן שהי' בהמ"ק קיים^[1] שהי' תקנה בהבאת קרבן, וז"ש (ט) כי לא מחכמה שאלת על זה, דר"ל שהרי החכמה השיבה חטאים תרדף רעה. ובוה נכון ג"כ לפרש מ"ש דוד המלך ע"ה (מסלס, לו, א) בטח בה' ועשה טוב, ר"ל דבדאי ענין בטחון בהשי"ת הוא מדה טובה מאוד אך לענין זה לא ישים אדם בטחון בהשי"ת לעשות רע ח"ו, ולסמוך על זה שאמר השי"ת שיש תקנה בתשובה, משום דהא קיי"ל (יומא פט) דהאומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה^[2].

**לכבוד יומא דהילולא של הג"ר יוסף באב"ד זצ"ל
אבד"ק טארנאפאל, כ"ג אלול**

ובשב מאהבה לא נאמרו ד' חלוקי כפרה

בספרו מנחת חינוך (מנחת שם"ד אות ל"ה) כתב, נראה להל"ה הא דתשובה לחוד אינה מועילה בעבירות חמורות, היינו תשובה מייראה, דאין זו תשובה גמורה, אבל תשובה מאהבה דזדוונות

הטף^[1], כיון דהאנשים ונשים עולין לארץ ודאי לא ינחו הטף בביתם, דמי יטריח לזון הטף בביתם, וממילא יקחו עמהם הטף כשילכו, ולזה משני לכן אמרה תורה בלשון מצוה על הטף, כדי שיקחו הטף מסוג המצוה ויקבלו שכר^[2].

עניני תשובה

ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים (לג, ז-י).

בספר זרע יצחק (להג"ר רפאל יצחק זכאי אולנאי זצ"ל סבי של הגה"ק המיד"א זצ"ל) כתב בפרשת וילך^[1], במה שאמרו ז"ל (יחזקאל סנהדרין פ"י ט"ז) במנשה, ששמוהו בכלי ברזל על האש וקרא לכל מין ע"ז שבעולם, והיה בראותו כי אין ממש בע"ז קרא אל ה' ואמר, אם יענה מוטב, ואם לאו כל אפיא שוין. וצבא המרום נועלין תנן לשערי שמים שלא תקובל תפלתו, וכביכול חתר לו חתירה ונעתר אליו והצילו. והשתא האי קרא על מנשה נאמר, ואמר על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, דכאשר היה בתוקף צרתו התודה על אשר עבד ע"ז, ויזכור כי בע"ז המה לא יועילו, ואביו קרא לו (ה, ט) בצר לך וכו' ושבת וכו', ומן הראוי היה שלא לקבלו על עוצם חטאתיו וכסברת מלאכי מרום, האמנם בהיות שאמר שאם ה' לא יענהו כל אפיא שוין ח"ו, לכך ענהו. וזהו שאמר, ואנכי הסתר אסתיר פני ממנו, על כל הרעה אשר עשה, כלומר כי לא היה הדין נותן לקבלו, אעלים עיני מכל רעותיו ואקבלנו בתשובה. ונתן טעם, כי פנה אל אלהים אחרים שצעק אליהם שיענהו, ואם לא אענהו יש חילול ה' דיאמרו כל אפיא שוין ח"ו, לכך אסתיר פני מכל רעותיו, ואני מקבלו בתשובה, ע"כ שמעתי.

**לכבוד יומא דהילולא של הג"ר צבי הירש הלוי
הורוויץ זצ"ל אבד"ק פראנקפורט דמייין, כ"ז אלול**

שנים עדים או שלשה עדים יומת המת לא יומת על פי עד אחד (י, ו).

עצה של הקב"ה לעשות תשובה

- י. ראה מס' קידושין (דף לז) טפלים חייבין, נשים לא כ"ש, ומכח זה הוי ב' כתובים הבאים כאחד, ואין מלמדין מצוה והקהל, ע"כ. לכאורה אין לומר שהקושיא למה צריך קרא ע"ז, דהא צריך ללימוד זה דאין מלמדין.
- יא. ראה בספר גלינוי הש"ס (להג"ר יוסף ענגיל זצ"ל) מס' חגיגה (דף ג. ד"ה טף), ובספר חדושי הרי"ם עה"ת (דפוס מדש) הביאו משמו, ומובא גם בספר דברי יחזקאל (שיאווא) בליקוטים באגדת הש"ס על מסכת חגיגה הנ"ל (ד"ה נמשק מגינה), והקדימום בפ"י זה בספר צנצנת המן (להג"ר מנחם מן זצ"ל דומ"ק דק"ק לסקא ונק"ק וויזנייט), וגם בספר שארית יעקב (להג"ר יעקב צ"ר יואל מצניסק זצ"ל) על מסכת חגיגה.
- יב. נעתק מספר ראש דוד (להגה"ק המיד"א זצ"ל) שמביא שם (פרשת נצבים-וילך ד"ה ועטרת ראש) עשרת ראשי אבא מארי זל"ה היה אומר משם הרב מוה"ר אהרן ששון זל"ה (עי' גסס הגדולים).
- יג. הספד שאמר על אביו הגדול בעל פנים יפות - והפלאה זצ"ל ביום המור כ"ד תמוז שנת תקס"ה לפ"ק.
- יד. בספר פנינים יקרים (להגה"ק ר' שמעון זללאל זימאן זצ"ל) בליקוטים (ד"ה צפוק עזומין) מביאו בשם הגה"ק בעל אוהב ישראל מאפמא יצוק"ל.
- טו. נעתק בספר ילקוט האורים בפרשת שופטים בשמו.
- טז. כבר קדמו בזה הגה"ק החיד"א זצ"ל בכמה מקומות בספרו מדבר קדמות (מערכת מ' אות מ"י) בשם גדולי הקדמונים, בספרו נחל אשכול על שיר השירים (ה, ט) מובא בשם המהרש"א (נח"א יומא פו). מובא בספה"ק בני יששכר (מועש משני מאמר ד' דלוש י"ד) בשם החיד"א זצ"ל. ראה בספר דברים אחרים

נענה, וכמו שכתב הרמב"ם (ממנות עניים פ"י ה"ג), שהקדוש ברוך הוא קרוב לשועת עניים, וכנאמר בתפלת נשמת, שועת עניים אתה תשמע.

חסד ה' נמשך על ידי התפילה ותקיעת השופר של ישראל

הובא בספר מדבר קדש בשם הרה"ק השר שלום מבעלזא זצוק"ל (י"ח ט"ז א"ל) על האי דנאמר לה' הארץ ומלואה תבל ויושבי בה (תהלים כז, ב), דהנה ידוע דעיקר קיום האדם שהוא מבחר הברואים, וכל הנבראים, הוא האויר, שהוא יסוד הרוחני שבכל היסודות, כמו שאמרו חז"ל (בבא מציעא פ"ד י"ב) על הפסוק כל הנשמה תהלל י-ה (תהלים קג, ו), על כל נשימה ונשימה תהלל י-ה. וזהו ומלואה, והיינו האויר הרוחני, תבלא¹ ויושבי בה - דידוע שיש ארץ שאין נמשך בה קדושה כל כך, ויש מקום שנמשך בו יותר קדושה, וע"ז מרמז תבל שהוא מורה על יותר קדושה, ויושבי בה, היינו הנבראים המקבלים מזאת הקדושה - הכל הוא מהשם יתעלה, שהוא יתעלה ראה להמשיך לכל מקום קדושה כפי הצורך, והעיקר הוא רק להמשיך חסדים ורחמים על כל העולם. וזהו שאמר כי הוא על ימים יסדה, רצה לומר, להמשיך שורש החסד, וכשכלל ישראל ממושיכים קדושה, אזי נמשך שורש החסד, והוא ע"י התעוררות יראת השם ב"ה ע"י השופר, וע"י התפלה, וע"י נתכללים כל הכוחות. ולכך נרמז (במפלת מוסף דר"ה) מל"ה זכרון, שופ"ר (ש"ס), מספרם תתק"ס, לרמז שע"י מלכות זכרונות שופרות, נתבטלין כ"מ מארי דדינין, וע"ז מרמז המספר תתק"ס, שהוא מספר המבטל הכל (מלאכת ציחולמ), אפילו בריה בטלה.

מיני מאכל כסעודת ראש השנה לסימנא טבא

מנהג ישראל לאכול בראש השנה דברים ששמים הוא סימנא טבא לאדם. והוא מדינא דגמרא (פייסות ו), דאמר אביי, השתא

נעשו לו כזכיות (יומא פו), א"כ אפילו על החמורות מועיל, כיון דנעשין כזכיות א"כ למפרע הוו להו מצוות. ובדרוש בארת, ועוד חזון למועד בעזה"י, ויש עוד להאריך, והשם יתברך ישימני מהשבים אליו מאהבה אמן.

לכבוד יומא דהילולא של הרה"ק ר' משולם שרגא פייבוש היילפרין זצ"ל מבערזאן, י"ט אלול

גם הגלות הוא לטובה

יצב גבולות עמים למספר בני ישראל (לג, ט).

בספר אמרי יהודה (הפסד מכתי, לגנו) בפרשת וארא על הפטורה (ד"ה כה אמר) כתב להבין ענין מה שבעת שחטאנו לפניו גלה הקב"ה אותנו בין הגוים, הלא יכול לייסר אותנו בלא גלות. בהקדם מה דאיתא בשפת אמת מאאמור"ר ז"ל על פסוק (דברים לג, ט) יצב גבולות עמים למספר בני ישראל, פירוש מספר מלשון אור¹, שעל כן ברא הקב"ה אומות העולם, כדי למספר לשון אור, בני ישראל, שיראה החילוק בין ישראל לאומות העולם, עיין שם. והוא על דרך משל לסוחר שיש לו סחורה שאינה טובה הוא נותנה בתוך סחורה היותר גרוע כדי כשיבא לוקח יהיה זה טובה נגד היותר גרוע, וכיתרון אור דייקא כשיש חושך אז רואה החילוק אפילו כשאינו כל כך אור בהיה אף על פי כן נראה האור יתרון מהחושך כידוע². מעניני ראש השנה והדברים הצריכים חיזוק בכל השנה

מעניני ראש השנה והדברים הצריכים חיזוק בכל השנה

ראש השנה דהאי שתא¹ סימנא טבא איתא כיה ראש השנה הוא זמן תשובה, שבו בעלי תשובה זועקים אל ה' ומיד נענים, כלשונו של הרמב"ם (הלכות משנה פ"ה ה"ה)². שהמתדבק על שערי שמים כעני בפתח ומשווע לה' מתוך שברון לב, מיד

דרוש ז' (דף כ"ט) שמביאו בשם הקול יעקב (להג"ר יעקב שאול ז"ל) דרוש ט' (דף כ"ט ד"ה ומיהו ממלחא) שהוא מביאו בשם הרה"ק על עין יעקב (להג"ר יאשיהו פינטו ז"ל) על מסכת יומא (פו). וההיד"א מביאו גם בספרו כסא דוד דרוש ט' (דף ל"ט). ומקורו מספר חרדים פ"ג במצות תשובה בשם ר"מ ז"ל. ועי' בספר דברי חכמים (להג"ק ר' יהודה ליב מפומאוויער ז"ל) שערי תשובה פרק י"ג (ד"ה ושעמי).

יז. כמו שאמר הקרא (שמות כד, י) לבנת הספיה וגם (שמות כה, יט) נפך ספיר ויהלם. והבפרשת תולדות (ד"ה אהמתי) פירש כעין זה וז"ל, וזרעו יהיה מלא הגוים (בבא מציעא פ"ד ט"ז). היינו על דרך צדיקים נוטלין בזרוע (בבא מציעא פ"ד ט"ז) היינו החוזק של ישראל יהיה מלא הגוים היינו שעל כל פנים אינו כגויי הארצות, וזה מל"ה הגוים. יז. קטע ממה שאמרנו יום א' דראש השנה שנת תשע"ו (אומיות שזע"ט) לפ"ק לפני תקיעת שופר.

כ. זהו לשון הרמב"ם, (הל' ז) כמה מעולה מעלת התשובה, אמש היה זה מובדל מה' אלקי ישראל שנאמר (ישעי נב, ג) עונותיכם היו מברילים בניכם לבין אלקיכם, צועק ואינו נענה, שנאמר (ישעי א, טו) כי תרבו תפלה וגו', ועושה מצות וטורפין אותן בפניו (בבא מציעא פ"ד ט"ז) מי בקש זאת מידכם רמוס חציר, מי גם ככם וינסר רתלים וגו' (מלאכי א, י) והיום הוא מודבק בשכינה, שנאמר (דברים ז, ד) ואתם הרבקים בה' אלקיכם, צועק ונענה מיד, שנאמר (ישעי סה, כד) והיה מרם יקרא ואני אענה, ועושה מצות ומקבלין אותן בנחת ושמוחה שנאמר (קהל ט, ז) כי כבר רצה האלקים את מעשיך, ולא עוד אלא שמתאווים להם, שנאמר (מלאכי ג, ד) וערבה לה' מנחת יהודה וירושלם בימי עולם וכשנים קדמוניות. (שם הל' ט) בעלי תשובה דרכן להיות שפלים וענוים ביותר אם חרפו אותן הכסילים במעשיהם הראשונים, ואמרו להן אמש היית עושה כך וכך ואמש היית אומר כך וכך, אל ירגישו להן אלא שומעין ושומחים ויודעין שזו זכות להם, שכל זמן שהם בושים במעשיהם שעברו ונכלמים מהן זכותם מרובה, ומעלתם מתגדלת, וחטא גמור הוא לומר לבעל תשובה זכור מעשיך הראשונים, או להזכיר לפניו כדי לביישו, או להזכיר דברים וענינים הדומין להם כדי להזכירו מה עשה, הכל אסור ומוזהר עליו בכלל הונית דברים, שהזהירה תורה עליה שנאמר (ויקרא כה, יז) ולא תגונו איש את עמיתו. כא. וכן בתפילה שמ"ע של ר"ה מלוך וכו' על כל יושבי תבל ארצך, ועוד מקומות.

השן ז'י, 124 ק"ל) וז"ל, דבש חי סימן טוב לאכול בראש השנה. ודבש דבורים מן המובחר, כי הדבורים דמי למושפט, כי עושים נקמה לפעמים, כמו שמוכח מן הפסוקים, ומה שיוצא מהן הוא מתוק. וסימן לדבר, שאנו יוצאין ממידת הדין למידת רחמים. ודוקא חי, סימן לחיים. וראיה ממה שאנו מבקשים ומתפללים ברה"ק בשביל חיים.

הסיבה לחלות ראש השנה בראש חודש

ומה נשתנה ראש השנה, שחל בראש חודש דלא כשאר ימים טובים שהם באמצע החודש.

בספרה"ק בני יששכר (חודש תשרי מאמר ג, יום מרועה לרוש 3) מביא בשם דודו זקנו הרה"ק הר"ר משולם זושא מאניפאלי זצ"ל לבאר את לשון הפסוק (תהלים פ"א, ה) תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגיניו כי חק לישראל הוא. דהנה לכאורה הדברים הם תרתי דסתרי, דלשון חק היינו בלי טעם, ותיבת כי משמעה כנתינת טעם.

והביא שאמר הרה"ק רבי זושא זי"ע, כשהשם יתברך רואה כביכול טענות המקטרגים, והוא יתברך שמו רוצה להושיע את ישראל ולזכותם, אבל מלך במשפט יעמיד ארץ, לכן כששואלים המקטרגים למה הוא רוצה להושיע את ישראל אחר שאין להם זכות ח"ו, אזי אומר השם יתברך, רצוני לזכותם הוא כתורה וכמשפט, כיון שישראל מקיימים מצות שהם חוקים בלא טעם, וממילא המשפט צדק הוא, מדה כנגד מדה, לזכותם ולהושיעם מבלי טעם.

וזהו שנאמר תקעו בחדש שופר וכו' כי חוק לישראל הוא, שכיון שמקיימים ישראל בחוקה מבלי טעם, אזי המשפט לאלקי יעקב הוא שיוושעו מבלי טעם.

ואולי מתוך דברים אלה יש לבאר ענין חלות ראש השנה דווקא בראש חודש על פי דברי המדרש בפרשת בא, החודש הזה לכם (שמות טו, 3) - אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, לשעבר היה (קציעת זמן הסודסים והמועדים) ביד, שנאמר (תהלים קד, יט) עשה ירח למועדים, אבל מכאן ואילך הרי מסורה בידכם ברשותכם. אם אמרתם הן - הן, אם אמרתם לאו - לאו, מכל מקום יהא החדש הזה לכם. ולא עוד, אלא אם בקשתם לעבר את השנה, הריני משלים עמכם (שמות כ"ג פרשת בא פרשה טו, 3).

והיינו שנתן הקדוש ברוך הוא לבית דין ישראל את הבעלות לקידוש החודש, שהם יכולים להוסיף עוד יום ולשנות ימי החודש. ואפילו אם טעו, דרשו חז"ל (סנהדרין ט"ז) אלה מקראי קודש אשר תקראו אותם מקראי קודש, אל תקראו אותם אלא אתם. אתם - אפילו מוטעים, אתם - אפילו שוגגים נומ"ס היכל דמני מפוש "אתם", כנאמר (יד, ה) בניס "אתם" לה' אלוקים, שהוא רמו לשיטת ר"מ (קידושין

דאמרת סימנא מילתא היא, יהא רגיל איניש למיכל ריש שתא קרא ורוביא, כרתי, סילקא ותמרי. ונפסק כך גם להלכה, ונהגו לאכול עוד דברים ששמם בלשוננו מרמזו לסימנא לטובה, כמו גֶּזֶר הנקרא בלשוננו מיירין, שאומרים עליו שירבו זכויותינו, לשון נופל על לשון.

ותפוח הנקרא בלשוננו עפל הוא ר"ת ע"ן פ"ה ל"ב, והרמז בכך, שאם שופכין דמעות מעינינו, ומתפללין בפנינו, ומתחננים פני שוכן מרומים בלב (הקלא מלך האיברים) נשבה, אזי יכולין לפעול שתהיה השנה הבעל"ט שנה טובה ומתוקה.

סגולת התפלה בדמעה

המתפלל בראש השנה ראוי לו להתפלל בדמעות לפני מארי עלמא, שהמתפלל בדמעה תפלתו נשמעת. וכמו שכתב בספר שערי העבודה המיוחס לרבינו יונה (א"ת י"ב) שהמתפלל בדמעה תפלתו נשמעת, שהרי אמרו חז"ל דשערי דמעה לא ננעלו (נכנסת 33). והדמעה היא כנגד ניסוך המים, שהיו מנסכים על גבי המזבח, כדאיתא במדרש, רבי פנחס בשם רבי אבא אמר, כל אותן השנים שעשה יעקב אבינו בבית אל לא נמנע מלנסך (נלאשית רבה פרשת וישלח פרשה ע"ח) וכו', ואלו הם הדמעות שהיה בוכה כשהיה מתפלל בבית אל-ל.

וענין הדמעה מרומז גם בתורה הקדושה. שעל שמונה הפסוקים דגומרה של תורה מוימת שם משה (דברים לה, ה) ועד סוף פליגי חז"ל (3"3 טו, י) מי כתבם. ואמרו שם דחד אמה יהושע כתבן, וחד אמה משה כתבן בדמעה. ופשטו של בדמעה הוא בערבוביא. אכן ראה במהדורא בתרא למס' בבא בתרא (דף ט"ו) שכתב בשם חמיו רבינו המהרש"א שבדמעה היינו שלא היתה כתובה בדיו אלא בדמעות. וכן הובא בשם הרשב"א. ומפרש שם הפסוק (תהלים נו, ט) נאדי ספרת אתה שימה דמעותי בנאדך הלא בספרתך - שמבקש האדם המוריד דמעות על אדם כשר שיהיו מונחות דמעותיו בבית גנזיו של הקדוש ברוך הוא (עי' ש"צ קה). ושמא תאמר, מה שייכות יש לדמעות או איזה קדושה יש בהן שיהיו חשובות לפני הקב"ה להניחם בנאדו, לכך אמר הלא בספרתך - הלא הספר תורה שלך כתוב בדמעות וממילא יש חשיבות וממשות בדמעותי. ע"כ². והכוונה בזה דמאחר ופסוקים אלו כתובים בדמעות, אם כן כשחסרות הדמעות מן הספר, חסר בכך מן הכתב, ובכהאי גוונא הס"ת פסול וצריך גניזה, וא"כ תגנוז ג"כ את הדמעות שלי.

וגם מטגנים בדבש שהוא אחד מהסימנים לטובה בסעודת ראש השנה, יש רמז לענין הדמעות, שדבש ראשי תיבות ש"ימה ד"מעותי ב"נאדך. והדבש הנאכל צריך שיהיה חי ולא מבושל, שכן אנו מבקשים ומתפללים בראש השנה שיוכרנו הקדוש ברוך הוא לחיים. וכן כתב בספר לקט יושר (להג"ר יוסף צדכי משה, תלמיד בעל תרומת

כב. ועי' בספר אלף המגן פר' זאת הברכה (א"ת ו, ד"ה וצפלי עשרה) למה באמת היה הס"ת כשה ע"י כתיבה בדמעה.

תפלתנו מן החיצונים שלא ישרפו אותם בהבל פיהם וקטרוגיהם, ויועילו התפלות.

עבירה לשמה

האוהב ישראל בפרשת בראשית (ד"ה ויאמר אלקים מדשא) על הפסוק (בנאשית ט, יא-יב) **עץ פרי וגו' ותצא הארץ וגו' עושה פרי פירש"י**, עץ פרי - שיהא טעם העץ כטעם הפרי, והיא לא כך עשתה, אלא **ותוצא הארץ וגו' ועץ עושה פרי**, לפיכך כשנתקלל אדם נפקדה גם היא על עונה ונתקללה, עכ"ל רש"י ז"ל. וכבר צווחו בזה קמאי, דהאי שהביא רש"י ז"ל אין לו שייכות וקשר להקודם, ועוד, דמה שייך חטא האדם לחטא הארץ.

וכתב **האוהב ישראל**, ונראה ליישב דברי רש"י ז"ל בטוב טעם, ובזה יבוארו כמה כתובים על נכון. דלכאורה יפלא מאוד מאין בא זה שתחטא הארץ נגד יוצרה וקונה יתברך. בשלמא מין האדם שהוא בשר ודם שייך שפיר לפעמים שיחטא מפני היצר הרע השוכן בקרבו ומטהו בכל עת מדרך הטוב והישר ח"ו ומאתו יתברך ניתנה הבחירה חפשית להאדם לעשות כרצונו וחפצו ולילך בדרך אשר יבחר לעצמו לטוב או כו'. אך שאר הנמצאים הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים כולם כאחד ששים ושמחים לעשות רצון קונם באין מונע כי אין להם יצר הרע, אשר על כן מאין בא להארץ זה הרצון לחטוא, ועוד לה יותר שתפגום מעלתה בזה שהקב"ה פקד עליה לטובתה שזה העץ שתוציא יהא גם כן טוב למאכל כמו הפרי עצמו והיא קלקלה ונתנה טעם לפגם.

ובהעיר לב יש לומר, הנה באמת הארץ לא חטאה כלל, ואדרבה עשתה עבדות גדול ומסירות נפש בזה ולא חסה על קלקולה וכבודה, וכמאמר חז"ל (מזיל כג.) גדולה עבירה לשמה. דהנה הארץ, היינו סוד ארץ עליונה השכלית, הסתכלה והבינה וראתה בריאת אלקים כל מעשה בראשית כי נורא הוא, כל מיני פלאים מראשית הנקודה כל השתלשלות העולמות עד תהום ארעא אשר כמה מיני נמצאים דוממים וצומחים כו', וחכמות אלקות והם נפלאות וחכמות הבורא יתברך. ועל כולם השליט את האדם אשר נחלק גופו מן העפר מהאדמה, ונשמתו היא מאוצר הנשמות החצובות מתחת כסא כבודו יתברך. והכל בידי האדם ותלויין במעשיו, אם ילך בדרך הטוב והישר, אז יהיה עליה לכל העולמות וכל הנמצאים, ואם ח"ו יקלקל מעשיו, יפגום הכל ח"ו וירדו למטה כל הנבראים הרוחניים והגשמיים בבחינה התחתונה.

אז התיישבה הארץ בלבה ואמרה, כיון שהאדם קרוב לחטוא מחמת יצרו הרע ואז יבא פגם גדול בשורש נשמתו ולא יועיל לו שום תיקון ותשובה, אשר לזאת התחכמה האדמה ושינתה תחילה ציווי הבורא יתברך כדי שאחר כך כשיחטא האדם ח"ו

ולעולם נקראו צנים אפילו אין עשין רצונו של מקום^[2]. ולא עוד אלא שעל ידי קידוש החודש שעושים הבי"ד נשתנה טבע העולם על ידם, כמו שדרשו בירושלמי (כמוצות פ"א ה"ג) על הפסוק (תהלים נ, א) **לא-ל גומר עלי, שהקב"ה משנה הטבע עפ"י החשבון של בית הדין.**

וממילא כשהקב"ה רוצה לדון את ישראל עם כל הפמליא שלו, יכולים אז הבי"ד לעבר את החודש ולומר שהיום עדיין חודש אלול, ואז הקב"ה עומד כביכול מכסא דין, שעל פי החשבון הוא אז ראש השנה, ויושב על כסא רחמים. וזהו כוחן של ישראל. ובזה ניחא משום מה קבע הקב"ה שיום טוב של ראש השנה יחול להיות בתחילת החודש שלא כבשאר ימים טובים, משום שאם היה חל באמצע החודש כשאר ימים טובים לא היו יכולים אז בי"ד לשנות, משא"כ בתחילת החודש, כדי שתהיה עצה לכטל את הדין כנ"ל.

וזהו תקעו בחודש שופר, ששופ"ר עולה בגימטריה כמספר התיבות חילו מפניו כל הארץ (תהלים נ, ט), ומתי צריך להיות התקעו הזה - בכסה ליום חגנו, כשעדיין הלבנה מכוסה. ולמה אז - כי חק, לישראל, שישאלם הם הבעלים על החודש דהיינו על הלבנה ועל ידי זה יכולין להינצל, ואז יכול להיות משפט לאלקי יעקב. והיינו דדרשו חז"ל במס' ר"ה (ע"ד ט), תנו רבנן, כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב, מלמד שאין בית דין של מעלה נכנסין לדין אלא אם כן קדשו בית דין של מטה את החודש.

סגולת שלש תפילות בכל יום

והמתפלל שלש תפילות בכל יום, הקדוש ברוך הוא נענה לו הרבה יותר מכדי המגיעו. שאמרו חז"ל (שיר השירים רבה ה, א) שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל, **אם אתם פותחין פתח כמחט סדקית, אני אפתח לכם כפתחו של אולם.** ואולי יש בדברי המדרש רמז על התפלה, כי מח"ט בגימטריה נ"ז, כמנין הברכות של שלש תפלות בכל יום (ג' פעמים י"ט עולה ז"ן), ואם אתם מתפללין כמנין זה אז **אני אפתח כפתחו של אולם**, ואולם זה מכוין נגד האולם בבית המקדש, כי תפלה במקום הקרבן בבית המקדש היא (בנכות טו). ומרמז על בית המקדש משום שצריך לכוון בעת התפילה כנגד בית המקדש.

ובספר **אגרא דכלה** בפרשת נצבים (ד"ה נשבע ה' צימיו) כתב גם כן שדגן (שחטא צימטריא נ"ו) מרמז לתפילות כנ"ל, והחיצונים רוצים לחטוף התפילות, עי"ש. ובזה מובן מה שאומרים בסדר הושענות הושע נא דג"ן מודלקת, שאנו מבקשים שהקב"ה יציל

בג. בספר אמרי צדיקים (להג"ר אצריס איטינגא ז"ל בחלק טעמי מורה אמת ל"ח פר' רא) מביאו בשם הרמ"ק רבי ישעי' מפרשעדרבור זצ"ל, וכן מובא בספר בני יוסף (להג"ה ק' ר' יוסף צימין רי"ך ז"ל אצ"ד העלית, נכד מהגה"ק צעל בני יששכר ז"וק"ל) פר' ראה (ד"ה צנים אמת), ובספר פירוש יוסף בפרשת אמור מביאו בשם הקדושת לוי והעבודת ישראל, ובספר אור הנר (להג"ר יצחק מנדכי פאלוואה ז"ל, הנדפס בסוף ספר אילנא דמזי [מהג"ל ליה"ט] הוא בשם הגה"ק רבי שמשון מאסטראפליא זצ"ל הי"ה.

השואל זקן ונשוא פנים כי ישאל דבר הידוע לכל, להיכן הולכים נערים - ללמוד תורה. וכה הוסיף השואל להתווכח עם הנער, עד שאמר לו מה יצא לך מזה, לו תלמוד בעת הזאת, איזה חכמה או מלאכה תוכל על ידי זה להגיע לפרנסה טובה על כל ימי חיך, ולמה לך כי תבלה מובחר שנותך בלימוד התורה אשר עדיין לא פתחה שערי הפרנסה להוגים בה.

הדברים האלו יצאו מפי הרבי הק' ולא יכול הנער להתאפק עוה, כי חרה אפו מאוד על דבריו, וקרא אליו בקול, אתה זקן שוטה מהר והמלט מפה, כדברי הנבלים דברת, ובאם לאו, ראה נא האבנים שלפנינו על הדרך, חיש מהר כולם יהיו בראשך.

הצדיק הזקן שמע לקול הנער ובאהבה רבה קבל פרק המוסר ממנו ברצונו לשמוע כזאת וכן גם עשה, ומיהר להמלט על נפשו ובא אל הקודש פנימה בשמחה רבה, וכמוצא שלל רב הי' לו דברי הנער החכם, כי התחזק על ידי זה לעבודתו יתברך שמו ביתר עוז וללמד זכות על ישראל, כדרכו לומר תמיד מי כעמך ישראל. ואחר שסיפר מרן ז"ל^[א] המעשה הזה, אמר אשר על דרך זה אפשר לפרש הפסוק (שמות יט, יט) היה אתה לעם מול (היינו כנגד, כניסו) האלקים וגו' ונראה התשובה שתקבל מהם, והבאת אתה את הדברים וגו'.

זהירות משיחת חולין בביהכ"ם

בענין זה כתב הייטב לב בפרשת תבא, (ד"ה וצעמדי להוסיף) ובעמדי להוכיח במוסר שלא לשיח שיחות חולין בבית הכנסת, עניתי ואמרתי לפרש הגמ' (פרכות ט) לעולם יכנס כו' שיעור שני פתחים, ע"ד שפירש הבינה לעתים (פסלים קמט, ו) רוממות א-ל בגרונום וחרב פיפיות בידם, דאיתא בירושלמי (פרכות פ"א ה"ט), אמר ר"ל^[ב], אלו הוינא על טורא דסיני הוי בעינא תרי פומא, חד למלעי באורייתא, וחד למילי דעלמא. וזהו שאמר הכתוב, אם שהיו צריכים שתי פיות הנה בטוב הנהגתם חרב פיפיות בידם, פירוש, ברשותם, כי החרב של הדיבור תשמש לשתי פיות ולא יבלבלו בתערובות נקלה ונכבד רק את הכל יעשו יפה בעתו, כי דברו בעניני עולם הזה עדר לבדו, ובדברי השלימות לבדו. עכ"ד. וזהו שאמרו לעולם יכנס אדם דרך שני פתחים, היינו שני פתחי פיות. ופריך שני פתחים סלקא דעתך, אלא אימא שיעור שני פתחים, והכוונה בזה דבעת שיכנס לבית הכנסת להתפלל ישער בדעתו כאלו היו לו שתי פיות פתוחות, אחד למילי דעלמא, ואחד לדברי תורה, וידמה בעיניו כאלו הניח הפה הפתוח לצרכי העולם מבחוץ, ועתה פיו פתוח רק לתפלה, ולא ישיח בו שום שיחה בטלה בעודו עומד לפני ה';

יהא לו אמתלא נכונה. והוא מפני ששורש גופו הוא מן האדמה ששינתה מכבר רצון הבורא יתברך, ותולין הקלקלה במקולקל ולא יתלו החסרון והסרחון בנשמה הרוחנית. וחסה הארץ על כבוד שמים ועל האדם להקל מעליו עונש החטא מחמת ששורש האדם אשר נלקח משם הוא האדמה, הרע את מעשיו, ואם כן אין חטא האדם גדול כל כך. ונמצא שעשתה בזה הארץ עבדות גדולה, ולשם שמים נתכוונה. ועל כן לא נענשה הארץ תיכף, כי קמי שמיא גליא כוונתה הרצויה, שהיתה רק לכבוד יוצרה ולטובת האדם.

אך כשחטא האדם אז נפקדה על חטאה כדי להוציא רצון הארץ מכח אל הפועל, דאם לא נתן לה השי"ת עונש כלל אז לא היה נודע הדבר שחטאה כלל והיה אם כן חטא האדם קשה מאוד ולא היה נשלם רצון הארץ אשר עיקר כוונתה בחטאה היה רק עבור זה שיתלו חטא האדם בה. וזה שכתב רש"י ז"ל, לפיכך אז כשנתקלל אדם על חטאו נפקדה גם הארץ על חטאה כדי להוציא רצון הארץ מכח אל הפועל ולהקל מעל האדם עונשו מאחר שנלקח גופו מהאדמה אשר חטאה תחלה ונמשך האדם בטבעו אחר שורשו, והבן היטב, עכ"ד.

ועפ"י יתפרש כמין חומר הפסוק (ג, מג) וכפר אדמתו עמו, שהאדמה היא שגורמת במעשייה לכפרה לעם ישראל. שעל ידי חטאה מתכפרים גם ישראל מעוונם, כי שורשם מן האדמה ונמשכים אחריה, ומשחטא שורשם באים גם הם לידי חטא, ועל כן יש לדונם לכף זכות.

ובדרך זו יש לפרש ג"כ הפסוק (מהלל קד, לה) יתמו חטאים מן הארץ, דהיינו שעל ידי הארץ, שחטאה לטובת ישראל, ע"י יתמו ויסתלקו החטאים מישראל, וזהו יתמו חטאים - מן הארץ^[ג].

רבתינו הפליגו עד מאד במעשיהם ובדיבורם ללמד זכות על ישראל הרבה למעלה מכח המדמה.

וראיתי שהביא הרה"צ מאנטיניא זצ"ל בספרו טל חיים מעשה נורא מהרה"ק רבי משה ליב מסאסוב זצוק"ל בענין זה. שפעם אחת בימי החורף השכים רבי משה לייב כדרכו בקודש לעסוק בעבודת הבורא ית"ש, ולא היה באפשרותו להתחיל אפילו בשום ענין. ויפן אנה ואנה ולא ידע לשית עצות לנפשו. וכה חפש ברוב שרעפיו בקרבו ויצא החוצה. והנה הגיע העת שהתלמידים הולכים בהשכמה להחדרים ללמוד, ומדי עברם על ידו, קרא לנער אחד ושאל אותו, לאן אתה הולך, בקור הכי גדול כך בוקר השכם, הנער שהיה בר חכים השיב לו בתמהון לבו על

כד. גם יש להוסיף מה שכתב בספר אנרא דכלה פרשת בראשית ביאורי מדרש רבה פרשה ב' (ד"ה והאלך [מלימאין] ושם פרשת בא (ד"ה ויעבדת) גם בפרשת ראה, ועוד פעמים הרבה, דע"י עבירה לשמה יכולין להרוג את הרשעים, וכיון שהארץ עשתה עבירה לשמה יסתלקו הרשעים, וזהו יתמו חטאים (מהלל קד, לה), היינו הרשעים, מן הארץ ע"י שעשתה הארץ עבירה לשמה, ורשעים עוד אינם.

כה. כן הוא בספר טל חיים, אבל בספר מאורות הגדולים פרשת יתרו הובא בחלק זכרנו נ"א על הרה"ק רבי אלימלך מרודניק זצ"ל, ובספר בית פנחס (להג פינחס מן מהר"ם מקארין, אמת כי נהנה שם א"ק כ"ט) מביא זה בשם הר"ר וזשא.

כו. בירושלמי לפנינו איתא, אמר רשב"י, וכן מביא השב שמעתתא בהקדמה, והתשב"י בספרו מגן אבות (מצות פ"א מ"ו), אבל הרבינו יונה באבות (שם) העתיק הירושלמי וכתב, אמר רשב"ל, אבל בשל"ה הק' שער האותיות (אמת ש' שמיקא א"ק י"ג) מביאו בשם רבי לוי.

השוכן אתם בתוך טומאתם

האיש החוטא מישראל הרוצה לשוב בתשובה, צריך לידע שאף שהוא עדיין מלוכלך ומזוהם ומשוקע עמוק בתוך שערי הטומאה, הקדוש ברוך הוא רוצה בקרבתו, וכביכול מחבק ומנשק אותו ומצפה לשובו מדרכו הרעה.

ובענין זה סיפר הרה"צ רבי מרדכי משה מלובלין טריסק זצ"ל בשם זקינו המגיד הק' מטריסק, שפעם אחת ישבו לפני הרבה אדמורי"ם ושאלו אותו למה מכנה הזוהר הק' השכינה הק' לְאֵם¹, אמר להם תאמרו אתם, אמרו לו אנחנו רוצים לשמוע, אמר להם שהסדר בעולם היא כשהתינוק מלוכלך שהאב נותן התינוק להאם שתרחץ אותו ואחר שיהי נקי אז יחבק וינשק אותו, אמנם האם אינה כן, רק אף כשהתינוק מלוכלך היא מחבקת ומנשקת אותו. וכמו כן השכינה, השוכן אתם בתוך טומאתם, מחבקת ומנשקת את הכנסת ישראל אף כשעדיין מלוכלכים הם, ועל כן נדמית לְאֵם (ש"ס זקנים).

והברכה אחת היא

לחיים טובים ארוכים, ארוכי"ם פירושו גם כן רפואות, מלשון ארך, וכדברי ירמיהו הנביא בנבואה (ירמ' לג, ו) הנני מעלה לה ארוכה ומרפא ורפאתים, יעדער זאל זיין געזונט אין שטארק, נחת פון קינדער, בני, חיי ומזוני רויח, שנת גאולה וישועה בביאת גואל צדק, ומלכנו בראשינו, ונאמר אמן.

וכאלו הוא פה חדש, ומיוחד לתפלה, וכמבואר בזוהר גודל חומר עוון מאן דמשתעי בבי כנישתא במילין דחול כו' (וה"ק פרשת מנחה 97 ק"ל).

ראש השנה - זמן חירות ודרור

בראש השנה, אחר שיושב בורא עולם במשפט עם כל באי עולם, וזוכר לחיים את השבים אליו, הריהו נותן לעולם חירות ודרור מן כל עקא ומרעין בישין.

ודבר זה נרמז בפרשה שקורין היום, יום א' דראש השנה. ויקרא אברהם את שם בנו וגו' יצחק (בראשית כ"א, א), יצחק נוטריקון יצא חק. שיצא מאת הקב"ה חוק לעולם וחירות, נתן דורייה (מלשון דור) בעולם וכו' (בראשית כ"ה פ"ג א').

"זכרנו לחיים" - שתהיה חיותנו בתורה ובתפלה

כתב השל"ה הק' (שער האסויות אות ז' וליזות אות ג' ד"ה ויש לפרש) לעשות הכל בזריזות וחיות מכח וחי בהם (ויקרא ט, ט) וזהו בחרת בחיים, וגם לדבר רק אמת, וקושטא קאי, והנחש ע"י שאמר שקר לחוה שכשם שאין מיתה בנגיעה כך אין מיתה באכילה גרם מיתה לעולם. ע"כ מתפללין זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים, שיהיו דברינו רק בתורה ובתפילה עם זריזות וחיות, והכל באמת ובלב שלום ונוכח לשנת גאולה וישועה.

כו. ראה מס' קידושין (לא) רב יוסף כי הוה שמע קל כרעא דאימיה אמר איקום מקמי שכינתא דאתיא.

תודתינו נתונה לאלו שהשתתפו בהוצאות הגליון

הגליון הזה נתנדב ע"י

הנה"ח מוה"ר יצחק טובי' קורץ הי"ו
לעילוי נשמת זקינו הרה"ח מוה"ר יחיאל ז"ל
בן הרה"ח מוה"ר טובי' ז"ל הי"ד
נפטר ביום כ"ז אלול שנת תשס"ד לפ"ק
תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

הגליון הזה נתנדב ע"י

הנה"ח מוה"ר שמואל קורץ הי"ו
לעילוי נשמת אביו הרה"ח מוה"ר יחיאל ז"ל
בן הרה"ח מוה"ר טובי' ז"ל הי"ד
נפטר ביום כ"ז אלול שנת תשס"ד לפ"ק
תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

כל מי שרוצה להשתתף בהוצאת הגליון לרגל השמחה שבמעונו או לע"נ, או לקבל הגליון יפנה למכוון אלף המגן 347-930-8759 ולהשאיר הודעה תזכו למצות

ישלם ד' פעלם ותהי' משכורתם שלימה מעלם ד'